

УДК 902:069(477.82)"2016/2025"

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/102-3>**Тарас ВЕРБА,***orcid.org/0000-0002-3271-3131*

доктор філософії,

докторант

Волинського національного університету імені Лесі Українки

(Луцьк, Україна) *tarasverba@gmail.com*

ВОЛИНСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ У ДОСЛІДЖЕННІ АРХЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ (2016–2025 РР.)

Статтю присвячено аналізу археологічної діяльності Волинського краєзнавчого музею у 2016–2025 рр. Розглянуто передумови активізації польових досліджень після тривалої перерви та визначено місце музею у сучасному дослідженні археологічної спадщини Волині. На основі аналізу польових матеріалів, наукових публікацій і результатів археологічних розвідок охарактеризовано основні напрями роботи музейних археологів та простежено їхній внесок у вивчення пам'яток регіону.

Показано, що період 2016–2025 рр. став третім етапом активізації археологічної діяльності Волинського краєзнавчого музею за всю історію його існування. Незважаючи на хронічне недофінансування сфери культури, пандемію COVID-19 та повномасштабну російсько-українську війну, співробітникам музею вдалося забезпечити систематичне проведення польових досліджень і фактично сформувати постійно діючий регіональний археологічний осередок Волині.

Основну увагу приділено результатам досліджень, проведених у криптах костелу Святої Трійці в Олиці, на середньовічному городищі в Буянах, пам'ятці Крупа-11, літописному Жидичині та низці інших археологічних об'єктів області. Показано, що виконані роботи дозволили виявити нові пам'ятки археології, уточнити датування і функціональне призначення окремих об'єктів, локалізувати раніше невідомі археологічні комплекси, а також суттєво доповнити археологічну карту Волині. Окремі результати досліджень дали змогу по-новому інтерпретувати вже відомі пам'ятки та ввести до наукового обігу нові археологічні матеріали.

Проведене дослідження засвідчило, що археологічна діяльність Волинського краєзнавчого музею упродовж останнього десятиліття не обмежувалася виконанням поодиноких розвідкових робіт, а мала системний науковий характер. Отримані результати дають підстави розглядати музей як один із ключових центрів дослідження археологічної спадщини Волині, діяльність якого забезпечила безперервність археологічних досліджень регіону та стала важливою складовою сучасного розвитку регіональної археології.

Ключові слова: Волинський краєзнавчий музей, археологічна спадщина, археологічні дослідження, Волинь, археологічне музейництво, городище, Жидичин.

Taras VERBA,*orcid.org/0000-0002-3271-3131*

Doctor of Philosophy,

Doctoral student

Lesya Ukrainka Volyn National University

(Lutsk, Ukraine) *tarasverba@gmail.com*

THE VOLYN REGIONAL MUSEUM IN THE STUDY OF THE ARCHAEOLOGICAL HERITAGE (2016–2025)

The article examines the archaeological activities of the Volyn Regional Museum during 2016–2025. It analyses the factors that contributed to the revival of archaeological fieldwork after a long period of decline following the cessation of the regional heritage protection institution and determines the museum's place in the contemporary study of the archaeological heritage of Volyn. Based on the analysis of archaeological field investigations, published research, and archival materials, the paper characterizes the principal directions of the museum's archaeological work and assesses its contribution to the investigation of the region's archaeological sites.

The study demonstrates that the years 2016–2025 represent the third major period of intensified archaeological activity in the history of the Volyn Regional Museum. Despite chronic underfunding of the cultural sector, the COVID-19 pandemic, and the full-scale Russian invasion of Ukraine, the museum succeeded in maintaining systematic archaeological fieldwork and effectively became the only permanent regional centre for archaeological research in Volyn.

Particular attention is paid to investigations conducted in the crypts of the Holy Trinity Church in Olyka, at the medieval hillfort in Buyany, at the Krupa-11 archaeological site, in the territory of the medieval settlement of Zhydychn, and at the medieval settlement of Zhydychn.

and at several other archaeological monuments in the region. The conducted research led to the discovery of new archaeological sites, clarified the chronology and function of previously known monuments, identified new archaeological complexes, and substantially expanded the archaeological map of Volyn. In several cases, the obtained results provided grounds for a new interpretation of well-known archaeological sites and introduced previously unknown materials into scholarly circulation.

The study shows that during the last decade the archaeological activities of the Volyn Regional Museum extended far beyond rescue archaeology and reconnaissance surveys, developing into systematic scientific research. The obtained results allow the museum to be regarded as one of the key regional centres for archaeological research in Volyn. Its activities ensured the continuity of archaeological investigations in the region and made a significant contribution to the study and preservation of Volyn's archaeological heritage.

Key words: Volyn Regional Museum, archaeological heritage, archaeology, museum archaeology, Volyn, hillfort, Zhydychn.

Постановка проблеми. Археологічні дослідження на теренах України традиційно пов'язують із діяльністю профільних наукових установ зі структури Національної академії наук України, а також університетських експедицій. Водночас значно менше уваги приділено ролі регіональних музеїв, які забезпечують збереження археологічної спадщини, активно проводять польові дослідження, опрацьовують отримані матеріали та вводять їх до наукового обігу. Для Волинської області проблема висвітлення вкладу музеїв у дослідження археологічної спадщини стала особливо актуальною після 2016 р., коли припинила свою діяльність профільна наукова регіональна організація ДП «Волинські старожитності». У цей період Волинський краєзнавчий музей фактично перебрав на себе функції провідного осередку археологічних досліджень області. Незважаючи на вагомі результати експедиційної діяльності музею упродовж 2016–2025 рр., комплексний аналіз цього напрямку роботи досі відсутній, що зумовлює необхідність узагальнення накопиченого досвіду, визначення етапів розвитку археологічної діяльності закладу та оцінки його внеску у дослідження археологічної спадщини Волині.

Аналіз досліджень. Окремі аспекти археологічної діяльності Волинського краєзнавчого музею висвітлювалися у ряді наукових праць, присвячених історії закладу та результатам окремих польових досліджень музейних експедицій. Внесок музейних співробітників у вивчення пам'яток Волині та особливості формування фондів колекцій можна простежити у працях Г. Охріменка та Т. Верби. Результати сучасних польових досліджень висвітлено у статтях С. Пахалюка, М. Вашети, Т. Верби, Ю. Долженка, які опубліковані у локальних наукових та краєзнавчих збірниках, а також у щорічному виданні «Археологічні дослідження в Україні». Важливе значення для інтерпретації окремих пам'яток мають праці П. Раппопорта та С. Панишка. Водночас наявні публікації переважно присвячені характеристиці

розвідкових робіт та розкопок, а також аналізу окремих археологічних об'єктів і не ставлять за мету комплексно охарактеризувати археологічну діяльність Волинського краєзнавчого музею за останнє десятиліття.

Мета статті: охарактеризувати на основі проведеного аналізу археологічну діяльність Волинського краєзнавчого музею у 2016–2025 рр., визначити основні етапи її розвитку та критично оцінити наукові результати досліджень, а також окреслити місце закладу у розвитку регіональної археології за останнє десятиліття.

Виклад основного матеріалу. Волинський краєзнавчий музей є однією з найбільших та найстаріших науково-дослідних інституцій на теренах історичної Волині. Діяльність музею нерозривно пов'язана з вивченням, збереженням та популяризацією археологічного спадку краю. Від моменту заснування музею у 1929 р. співробітниками закладу активно проводилися археологічні розвідки та розкопки. У міжвоєнний період активно працювали директор музею Я. Фітцке та керівник відділу археології – З. Леський. У 1929–1939 рр. науковці виявили і дослідили десятки пам'яток та здійснили ряд важливих наукових відкриттів. Так, З. Леський проводив систематичні роботи на середньовічному городищі у с. Коршів біля Луцька, а також розкопав могильник вельбарської культури в с. Дерев'яне. Натомість Я. Фітцке присвятив час свого перебування у Волинському музеї дослідженням різночасових пам'яток. Найкраще репрезентують доробок вченого розкопки середньовічних некрополів у селах Піддубці та Берестяне, курганного могильника епохи бронзи біля містечка Торчин, а також багаточислове поселення на Луцькому передмісті Гнидава. Завдяки роботі обох дослідників Волинський музей перетворився на провідний археологічний регіональний осередок міжвоєнної Польщі (Верба, 2025a).

Наступний етап активізації археологічних досліджень пов'язаний з діяльністю С. Панишка та Ю. Мазурика, які за короткий період з 1986 р.

по 1996 р. змогли реалізувати обстеження значної кількості різночасових поселень та городищ у ході програми паспортизації пам'яток Волинської області. Активна діяльність музейників стала можливою завдяки матеріальному сприянню Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. У зазначений період Волинський краєзнавчий музей створив та підтримував роботу двох постійнодіючих експедицій – Південно-Волинської та Давньоруської. Очільник першої – Ю. Мазурик здійснив суцільні обстеження південних районів Волинської області і зафіксував значну кількість різночасових поселень. С. Панишко, як керівник Давньоруської експедиції музею, провів дослідження середньовічних городищ у м. Камені-Каширському та селах Коршів, Звірів (х. Арматнів), Човниця (Верба, 2022).

Протягом 2016–2025 рр. проходив ще один, третій по рахунку, етап пошуків археологічної діяльності у Волинському краєзнавчому музеї. У цей період археологи закладу проводили систематичні розвідки на теренах області, які дали важливі результати та змогу по-новому оцінити низку усталених наукових поглядів. Зокрема, М. Вашетою здійснено обстеження крипт костелу святої Трійці в сел. Олика, де виявлено натрунні портрети князів Радзивіллів, а Т. Вербою спільно з С. Пахалюком проведено розвідкові роботи у літописному Жидичині (Верба, Пахалюк, 2025; Пахалюк, 2026).

Таким чином, за історію існування музею чітко простежується три періоди активізації археологічних досліджень. Перший з них тривав у 1929–1939 рр., другий – у 1986–1996 рр., третій – у 2016–2025 рр.

Особливе зацікавлення викликає саме третій період, оскільки він проходив в умовах хронічного недофінансування сфери культури, пандемії COVID-19 та розгортання російської агресії проти України. Попри це, наукові здобутки за окреслений період стали одними з найвагоміших в історії археологічної діяльності музею. Разом з тим, їх висвітлення є фрагментарним і позбавленим загального аналізу та систематизації. Роботи працівників Волинського краєзнавчого музею подані лише у вигляді окремих інформаційних повідомлень та публікацій результатів досліджень.

Початок періоду активізації археологічної діяльності у Волинському краєзнавчому музеї, як уже зазначалося, пов'язаний з занепадом та подальшою ліквідацією регіонального осередку Охоронної археологічної служби України – ДП «Волинські старожитності», унаслідок чого музей поповнився професійними кадрами та зміг

отримати дозвільні документи на проведення розвідкових польових обстежень.

Завдяки налагодженій міжнародній співпраці музейні працівники в 2016 р. змогли взяти участь у проєкті з реставрації та консервації костелу Святої Трійці в сел. Олика. Під час археологічного нагляду в криптах костелу, які виконували роль родової усипальниці князів Радзивіллів, вдалося зробити унікальне наукове відкриття. Археологи виявили срібні натрунні портрети великого канцлера литовського Альбрехта Станіслава Радзивілла та його дружини Анни Крістіни з роду Любомирських. Перший портрет був виготовлений із двох листів срібла 800 проби. Один лист слугував основою, на яку накладався другий, рельєфний лист із зображенням обличчя великого канцлера в напівпрофіль, яке було викарбуване за його прижиттєвим портретом авторства Пітера Данкертса де Рея. Обрамлення прикрашав багатий декор, увінчаний зображенням князівської корони, яку тримають ангели. Артефакт мав розміри 51х43 см і важив майже 2 кг. Другий портрет, із зображенням Анни Крістіни, мав п'ятикутну форму, виготовлений на листі срібла 800 проби. По центру розташовувалося тиснене та карбоване зображення обличчя княгині в профіль. Вгорі портрета – князівська корона, а по периметру рельєфний орнамент. Розміри твору – 40х42 см, вага – 1,25 кг. Знахідки датовані початком XVIII ст. (Фонди ВКМ, 2017а; Фонди ВКМ, 2017b). Результати археологічного нагляду мали виняткову історичну, мистецьку та меморіальну цінність, оскільки натрунні портрети залишаються рідкісним видом поховальної атрибутики аристократії Речі Посполитої, а їх збереження у первісному контексті є унікальним для України. Відкриття суттєво розширило джерельну базу для вивчення фунеральної культури та сакрального мистецтва ранньомодерної доби, а також продемонструвало ефективність Волинського краєзнавчого музею як регіонального центру дослідження й збереження культурної спадщини. Отримані результати стали вагомим внеском музею у вивчення культурної спадщини Волині та набули широкого наукового і суспільного резонансу, а самі артефакти експонувалися на виставці у Палаці Великих князів литовських у Вільнюсі.

У 2016–2017 рр. співробітникам відділу давньої історії музею вдалося у ході розвідок виявити до того часу невідоме середньовічне городище в с. Буяни Луцького району. Роботи на ньому проводилися у два етапи – спершу було знято обміри пам'ятки та проведено збір підйомного матеріалу, пізніше здійснено шурфування з метою підтвер-

дження наявності культурного шару. У ході досліджень вдалося встановити, що пам'ятка представляє собою мисовий пагорб над заплавою р. Серни з пласким верхнім майданчиком розмірами 30х35 м, висотою 6 м над рівнем заплави. Схили городища ескарповані, а зі східної напільної сторони воно відділене ровом, натомість валів не виявлено. Пам'ятка типологічно відноситься до мисових городищ. Культурний шар репрезентований знахідками періоду середньовіччя та ранньомодерного часу. У ході розвідкового шурфування було виявлено декілька поховань XVII ст., одне з яких мало супровідний матеріал у вигляді бронзового щиткового персня з рослинним орнаментом та монети (солід Густава II Адольфа). Таким чином, засвідчено, що у ранньомодерний час територія городища використовувалася як сільський цвинтар. Дослідження дозволили доповнити археологічну карту області новим оборонним об'єктом періоду середньовіччя, а також зафіксувати особливості фунеральної культури ранньомодерного часу (Долженко, Верба, 2018).

Важливим науковим надбанням стали історико-археологічні вишукування на пам'ятці Крупа-11, яка фігурувала в історіографії як замчисько пізнього середньовіччя. У ході опрацювання писемних джерел ранньомодерного часу вдалося ототожити її з укріпленим двором князів Острозьких, опис якого зберігся в документах початку XVII ст. На основі здійсненого аналізу та співставлення з проведеними обмірами пам'ятки встановлено, що фортифікаційні елементи пам'ятки збігаються з описаними в писемних джерелах конструкціями. Зокрема науковці у ході картографування оборонного комплексу встановили, що він розміщений на високому південному березі р. Стир, на південь від заплави річки та мав суцільну систему земляних укріплень. Її найкраще збереженою частиною була східна лінія оборони, яка складалася з оборонного рову, валу завдовжки близько 74 м, перерізаного в'їзним майданчиком, а також включала два виступаючі земляні насипи по краях валу. Крім того, простежено південний вал завдовжки близько 50 м, який відділяв пам'ятку від напільної сторони, та північну лінію оборони, розташовану по краю природного мису з крутими урвищами висотою до 10 м, загальна довжина якого сягає близько 130 м. У західній частині локалізовано рештки ще одного земляного насипу, аналогічного тим, що виявлені у східній частині пам'ятки. Описана система оборонних споруд яка поєднує природні оборонні властивості місцевості із системою штучних укріплень, добре узгоджується з описом укріпленого двору князів Острозьких у джерелах початку XVII ст.

Згадані земляні насипи найвірогідніше були підсипками описаних джерелами башт, що знаходилися по кутах укріпленого двору, а на зафіксованому валі мав розташовуватися дерев'яний оборонний паркан. Водночас рухомий археологічний матеріал, виявлений у ході поверхневих обстежень, представлений керамікою початкового періоду існування Речі Посполитої, що додатково підтверджує функціонування пам'ятки у відповідний історичний час (Верба, 2018).

Також протягом 2016–2018 рр. музейні археологи провели ряд менших за обсягом обстежень та вишукувань в ряді населених пунктів Волинської області, якими виявлено нові матеріали різних епох, що доповнили археологічну карту регіону. Зокрема, було відкрито нову пам'ятку культури лінійно-стрічкової кераміки доби неоліту в с. Хорохорині біля Луцька, де у ході шурфування вдалося виявити глиняну ліпну курільницю. У с. Дубище неподалік м. Рожище археологами виявлено господарський комплекс ранньомодерного часу, ймовірно пов'язаний з функціонуванням монастиря Введення Пречистої Богородиці. На прохання краєзнавців с. Бортяхівка Луцького району проведено суцільне обстеження території села та виявлено ряд нових пам'яток. (Верба, Вашета, 2019)

Одним із найвагоміших наукових здобутків музею стали дослідження території городища літописного Жидичина, що проводилися у 2024–2025 рр. Значення вказаних досліджень виходить далеко за межі суто локальної проблематики, адже писемні згадки про населений пункт простежуються з періоду середньовіччя. Так, за свідченням Іпатіївського літопису у 1227 р. до Жидичина приїжджав молитися Данило Галицький. Важливим також є літописне свідчення 1496 р. про спустошливий набіг татарської орди, під час якого місцева святиня – Свято-Миколаївський монастир – була спалена, а населення частково винищено, частково забрано в полон. Важливою є наявність потужної джерельної бази у вигляді масиву документів про діяльність Жидичинського монастиря у ранньомодерний період, що дало змогу зіставляти археологічні матеріали з писемними свідченнями та комплексно реконструювати історію пам'ятки (Верба, 2025b).

Залишки літописного Жидичина локалізували П. Раппопорт (Раппопорт, 1967, с. 38–39), який у 1960-х рр. обстежив городище та С. Панишко, який дослідив неподалік від пам'ятки металургійний комплекс XIV ст. (Златогорський, Панишко, 2010). Натомість співробітники Волинського краєзнавчого музею за сприяння Центру туристич-

ної інформації та паломництва Жидичинського Свято-Миколаївського монастиря здійснили розвідкові роботи біля південно-західного підніжжя городища. У ході досліджень виявлено рештки однотипних аркових цегляних гробівців, споруджених із використанням глиняного розчину. Конструктивні особливості поховальних споруд, їх стандартність, взаємне розташування та наявність загального рядного планування уздовж південно-східного схилу городища засвідчили існування цілісного некрополя, що простягався щонайменше на 15 м. Датування комплексу першою половиною XVII ст. підтверджується знахідками кераміки, особливостями будівельної техніки та параметрами використаної цегли. Водночас відсутність остеологічного матеріалу в усіх досліджених гробівцях свідчить про складну історію функціонування некрополя та дає підстави припускати, що він міг залишитися невикористаним або був розчищений ще в ранньомодерний час. З огляду на близькість комплексу до Свято-Миколаївського монастиря та історичні відомості про існування в Жидичині на початку XVII ст. додатково ще й жіночого монастиря Святого Духа, науковці висловили думку про входження городища та прилеглих до нього територій до маєтностей однієї з обителей (Верба, 2025b).

Отримані результати істотно розширили уявлення про планувальну структуру пам'ятки та засвідчили наявність на її території ранньомодерного монастирського поховального комплексу, перспективного для подальших археологічних розкопок. Дослідження Волинського краєзнавчого музею в Жидичині впродовж останніх років нао-

чно продемонстрували, що навіть добре відомі за писемними джерелами пам'ятки можуть розкривати принципово нову інформацію за умови системного польового опрацювання.

Висновки. Проведене дослідження показало, що археологічна діяльність Волинського краєзнавчого музею упродовж існування закладу розвивалася нерівномірно, а період 2016–2025 рр. став часом значної активізації польових робіт після 20-річної паузи. Це стало можливим через поєднання кількох факторів, основними з яких стали поява професійних кадрів, відсутність інших потужних наукових осередків та налагоджена співпраця з громадськістю й партнерськими організаціями.

У зазначений період музей активно здійснював розвідкові роботи, що дозволило говорити про систематичність та тяглість його археологічної діяльності. Дослідження в Олиці, Буянах, Крупі, Жидичині та на інших пам'ятках дозволили виявити нові археологічні об'єкти, уточнити функціональне призначення вже відомих пам'яток та ввести до наукового обігу нові джерела з історії регіону.

Попри те, що активізація археологічних досліджень проходила у вкрай негативних умовах, Волинський краєзнавчий музей зміг забезпечити безперервність польових досліджень протягом 10 років, а також фактично перебрав на себе функції наукового центру з археологічних досліджень у регіоні. Це дозволило не лише зберегти місцевий археологічний осередок на Волині, а й забезпечити подальше вивчення археологічної спадщини області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верба Т. Археологічні дослідження Волинського музею у міжвоєнний період. *Волинський музейний вісник*. Вип. 15. Луцьк, 2025. с. 149–158.
2. Верба Т. Науковий звіт про результати археологічних розвідок на території Луцького району Волинської області у 2024 році. 2025 р. *Фонди Волинського краєзнавчого музею*. 57 с.
3. Верба Т. Укріплений двір XVI–XVII століть у с. Крупа. *Старий Луцьк*. Луцьк, 2018. с. 49–59.
4. Верба Т. Формування археологічної збірки Волинського краєзнавчого музею у 1939–1991 рр. *Емінак*. 2022. № 3 (39). с. 7–21.
5. Верба Т., Вашета М. Археологічні дослідження за участі працівників Волинського краєзнавчого музею у 2016–2018 рр. *Волинський музей: історія і сучасність*. Луцьк, 2019. с. 262–263.
6. Долженко Ю., Верба Т. Археологічно-антропологічні дослідження некрополя XVI–XVII ст. в с. Буяни на Волині. *Археологічні зошити з Пересопниці*. Пересопниця, 2018. с. 163–179.
7. Златогорський О., Панишко С. Сопла з Жидичина. *Археологія*. 2010. № 2. с. 74–86.
8. Кучинко М., Охріменко Г., Златогорський О. *Археологічні пам'ятки Волинської області (матеріали до «Зводу пам'яток історії та культури України. Волинська область»)*. Луцьк, 2017. 710 с.
9. Науково-уніфікований паспорт музейного предмета. Інв. № 110330. 31 серпня 2017 р. *Фонди Волинського краєзнавчого музею*. 2 арк.
10. Науково-уніфікований паспорт музейного предмета. Інв. № 110331. 31 серпня 2017 р. *Фонди Волинського краєзнавчого музею*. 2 арк.
11. Пахалюк С. Науковий звіт про результати археологічних розвідок на території Луцького району Волинської області у 2025 році. 2026 р. *Фонди Волинського краєзнавчого музею*. 42 с.
12. Раппопорт П. *Военное зодчество западнорусских земель X–XIV вв.* Ленинград: Наука, 1967. 241 с.

REFERENCES

1. Verba T. (2025). Arkheolohichni doslidzhennia Volynskoho muzeiu u mizhvoiennyi period. [Archaeological Research of the Volyn Museum during the Interwar Period]. *Volynskyi muzeinyi visnyk*. Issue 15. Lutsk. 149–158. [in Ukrainian].
2. Verba T. (2025). Naukovyi zvit pro rezultaty arkheolohichnykh rozvidok na terytorii Lutskoho raionu Volynskoi oblasti u 2024 rotsi. [Scientific Report on the Results of Archaeological Surveys in Lutsk District of Volyn Region in 2024]. *Fondy Volynskoho kraieznavchoho muzeiu*. 57 p. [in Ukrainian].
3. Verba T. (2018). Ukriplenyi dvir XVI–XVII stolit u s. Krupa. [The Fortified Manor of the 16th–17th Centuries in Krupa Village]. *Staryi Lutsk*. Lutsk. 49–59. [in Ukrainian].
4. Verba T. (2022). Formuvannia arkheolohichnoi zbirky Volynskoho kraieznavchoho muzeiu u 1939–1991 rr. [Formation of the Archaeological Collection of the Volyn Regional Museum in 1939–1991]. *Eminak*. 3(39). 7–21. [in Ukrainian].
5. Verba T., Vasheta M. (2019). Arkheolohichni doslidzhennia za uchasti pratsivnykiv Volynskoho kraieznavchoho muzeiu u 2016–2018 rr. [Archaeological Research Conducted with the Participation of the Staff of the Volyn Regional Museum in 2016–2018]. *Volynskyi muzei: istoriia i suchasnist*. Lutsk. 262–263. [in Ukrainian].
6. Dolzhenko Yu., Verba T. (2018). Arkheolohichno-antropolohichni doslidzhennia nekropolia XVI–XVII st. v s. Buiany na Volyni. [Archaeological and Anthropological Research of the 16th–17th Century Necropolis in Buiany Village, Volyn]. *Arkheolohichni zoshyty z Peresopnytsi*. Peresopnytsia. 163–179. [in Ukrainian].
7. Zlatohorskyi O., Panyshko S. (2010). Sopla z Zhydychyna. [Bellows Nozzles from Zhydychyn]. *Arkheolohiia*. 2. 74–86. [in Ukrainian].
8. Kuchynko M., Okhrimenko H., Zlatohorskyi O. (2017). Arkheolohichni pamiatky Volynskoi oblasti (materialy do «Zvodu pamiatok istorii ta kultury Ukrainy. Volynska oblast»). [Archaeological Sites of Volyn Region (Materials for the Corpus of Historical and Cultural Monuments of Ukraine. Volyn Region)]. Lutsk. 710 p. [in Ukrainian].
9. Naukovo-unifikovanyi pasport muzeinoho predmeta. Inv. No. 110330. 31 serpnia 2017 r. [Scientific Unified Passport of a Museum Object. Inv. No. 110330. August 31, 2017]. *Fondy Volynskoho kraieznavchoho muzeiu*. 2 ark. [in Ukrainian].
10. Naukovo-unifikovanyi pasport muzeinoho predmeta. Inv. No. 110331. 31 serpnia 2017 r. [Scientific Unified Passport of a Museum Object. Inv. No. 110331. August 31, 2017]. *Fondy Volynskoho kraieznavchoho muzeiu*. 2 ark. [in Ukrainian].
11. Pakhaliuk S. (2026). Naukovyi zvit pro rezultaty arkheolohichnykh rozvidok na terytorii Lutskoho raionu Volynskoi oblasti u 2025 rotsi (Research Report on the Results of Archaeological Surveys Conducted in Lutsk District, Volyn Region, in 2025). *Fondy Volynskoho kraieznavchoho muzeiu*. 42 p. [in Ukrainian].
12. Rappoport P. (1967). Voennoe zodchestvo zapadnorusskikh zemel X–XIV vv. [Military Architecture of the Western Rus Lands in the 10th–14th Centuries]. Leningrad: Nauka. 241 p. [in Russian].

Дата першого надходження статті до видання: 31.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 07.09.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.09.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

